

FOTO: REBEKA ANITA BOHUNKA-SKULTIETI

IX. Susret podunavskih Hrvata u Tukulji

10. stranica

IX. Hrvatski dan u Šiklošu

4. stranica

Hrvatska večer u Santovu

7. stranica

Javna tribina i županijski dan u Foku

12. stranica

Preispitati dosadašnja postignuća

Potkraj prošle godine obilježena je 30. godišnjica Zakona LXXVII. o pravima nacionalnih i etničkih manjina, koji je usvojen 7. srpnja 1993. godine. Ovih pak dana obilježavamo 30. obljetnicu održavanja prvih izbora za narodnosne samouprave, koji su održani 11. prosinca 1994. godine. Tako su u siječnju 1995. utemeljene prve mjesne narodnosne (među njima i hrvatske) samouprave, a prema tadašnjim zakonskim odredbama održani su i skupovi elektora za izbor članova skupštine državnih narodnosnih samouprava. Izmjenom zakona u 2006. godini sustav narodnosnih samouprava proširen je i na županijsku (područnu) razinu, a usvajanjem novog Zakona CLXXIX. o pravima narodnosti iz 2011. godine brojne su nedorečenosti razrađene i konkretizirane. Rad narodnosnih pa i hrvatskih samouprava u počecima je bio vrlo neodređen. Puno je bilo deklarativnih odredaba koje su se samo teško mogle ostvariti. Zamjetno je bilo i umrtvljenje dotadašnjih civilnih udruga koje su utemeljenjem narodnosnih samouprava izgubile na svojoj važnosti. Nažalost, to traje do naših dana. S druge strane, narodnosne samouprave, čija je osnovna zadaća predstavljanje i zastupanje narodnosnih interesa, preuzele su ulogu civilnih i kulturnih udruga. Ponajviše su se okrenule organiziranju kulturnih sadržaja, što je slučaj i danas. To i nije problem jer njegovanje kulture, tradicije, plesa, pjesme, tambure, a posebno materinskog jezika, isto su tako važne zadaće. Međutim, još je važnije pitanje školstva, nastave hrvatskog jezika, njegova što šira uporaba u svakodnevnom i javnom životu. Prema više-desetljećnim iskustvima možemo zaključiti da je ostvarenje nekih najvažnijih zakonom zajamčenih prava potisnuto u drugi plan. Primjerice, dvojezični nazivi i natpisi naših naselja još su vidljivi, ali je rijedak slučaj da je koja narodnosna samouprava inicirala, a još manje da je izborila dvojezične natpise i nazive ulica u svojem naselju. Oni su očuvani samo u nekim naseljima gdje su i prije postojali. S druge strane, ova su prava uvjetovana postotkom narodnosnog življa u naselju, a to nam posljednjih desetljeća zbog opadanja broja pripadnika narodnosti sve više sužava mogućnosti. To je samo jedna od bitnih stvari na kojoj u budućnosti valja poraditi, stoga je ova okrugla obljetnica prilika da preispitamo mogućnosti, dosadašnja postignuća i zadaće u budućnosti. S. B.

GLASNIKOV TJEDAN

„Nacrt prijedloga proračuna uključuje potporu od 14 milijardi forinti za 12 narodnosti, što je za 2 milijarde i 331 milijun forinti više nego 2024. godine.“

U planu proračuna za 2025. godinu koji su sredinom studenoga ministar financija i Vlada Mađarske predložili Mađarskom parlamentu na raspravu i usvajanje u poglavlju Ured premijera i pripadajućem mu dodatku broj 9 navedene su i narodnosne potpore – potpore državnim samoupravama i medijima ustavom priznatih narodnosnih zajednica u Mađarskoj te potpore institucijama u održavanju državnih narodnosnih samouprava. Planirana proračunska potpora obrazložena je u naslovnoj skupini 31 u dva odvojena dijela.

Pod prvim naslovom naveden je ukupan iznos potpore koja obuhvaća potporu djelovanja civilnim organizacijama, narodnosnim kampovima, dodatnu potporu za djelovanje i razvoj narodnosnih institucija, javnog obrazovanja... Tako i za Narodnosni pedagoški program i Nagradu za narodnosti kao i za nagradu Pro Cultura Minoritatum Hungariae, narodnosnu srednjoškolsku stipendiju, interventnu pomoć narodnosnim organizacijama, financiranje troškova narodnosnih samouprava nastalih neplaniranim događajima. Uz navedeno potpora se proširuje na provedbu kulturnih, javnoobrazovnih, znanstvenih, vjerskih i društvenih programa radi očuvanja nacionalnog identiteta manjinskih zajednica kao i na potporu obvezama visokog prioriteta koje je preuzela mađarska strana, a sadržane su u zapisnicima Međuvladina mješovitog odbora za zaštitu prava nacionalnih manjina. Predložena je ukupna potpora od 6.697,6 milijuna forinti, što je u odnosu na 2024. povećanje za 1.237,5 milijuna forinti (nastalih pregrupiranjem unutar poglavlja XI/1.).

Pod drugim naslovom navedena je operativna potpora za rad državnih narodnosnih samouprava i medija u ukupnom iznosu od 2.044,4 milijuna forinti te ukupno 1.727,5 milijuna forinti potpore za institucije u održavanju narodnosnih samouprava. Predložena su sredstva za 2025. 3.771,9 milijuna forinti. Podjela potpore, njezino korištenje i obračun predviđeno je i definirano nacrtom zakona o proračunu prilogom br. 9. Uz ta sredstva navedena je i potpora narodnosnim institucijama za ulaganja, obnovu, udio u natječajima i druge troškove u ukupnom iznosu od 1.361,1

milijun forinti, što je u odnosu na 2024. godinu povećanje za 1.100,0 milijuna forinti. Povećavaju se stavke za ciljeve narodnosnih zajednica, primjerice povećanje potpore odgojno-obrazovnim ustanovama u održavanju narodnosnih samouprava kao i opći okvir za potporu narodnosnim programima. Kako donosi slovenski glasnogovornik, Odbor za narodnosti na temelju konzultacija s državnim samoupravama narodnosti predložit će vladi preraspodjele unutar stavki. Želi se povećati potpora narodnosnim samoupravama s nekoliko stotina milijuna forinti koje su održavatelji odgojno-obrazovnih institucija te državnim samoupravama i njihovim institucijama.

U prilogu broj 9 naveden je iznos nacrtu potpore za Hrvatsku državnu samoupravu i medije za 2025. godinu. To je 263,6 milijuna forinti. Nacrt donosi i visinu ukupne potpore za djelovanje institucije u održavanju Hrvatske državne samouprave od 325,1 milijun forinti.

Imre Ritter, zastupnik njemačke nacionalne manjine, rekao je tijekom parlamentarne rasprave o prijedlogu proračuna za 2025. godinu da Odbor za narodnosti podržava prijedlog proračuna za 2025. godinu te zahvaljuje vladi na povećanju potpore. Istaknuo je kako nacrt prijedloga proračuna uključuje potporu od 14 milijardi forinti za 12 narodnosti, što je za 2 milijarde i 331 milijun forinti više nego 2024. godine. Rekao je da će, uz zadržavanje iznosa potpore od 14 milijardi forinti, zatražiti dva premještaja sredstava unutar određenih proračunskih stavki. Jedan od tih zahtjeva odnosi se na preraspodjelu 874,9 milijuna forinti iz stavke za stručnu potporu narodnostima na potporu državnim narodnosnim samoupravama (754,3 milijuna forinti), dok se drugi odnosi na premještanje za potpore mjesnim i teritorijalnim narodnosnim samoupravama (120,6 milijuna forinti). Za iznos od 754,3 milijuna forinti, koji se traži za državne samouprave, traži se da se potpora za državne narodnosne samouprave i medije poveća za 408,9 milijuna forinti, dok bi se potpora institucijama koje održavaju državne narodnosne samouprave povećala za 345,4 milijuna forinti.

Branka Pavić Blažetin

Utemeljena Hrvatska samouprava Tukulje

Osnivačka sjednica Hrvatske samouprave Tukulje održana je 4. listopada. U mjesnom registru na dan održavanja izbora, 9. lipnja, bilo je upisano 136 birača te je na izbore izišao 121 birač. Bilo je 116 važećih glasova. Kandidiralo se pet kandidata – svi u bojama Saveza Hrvata u Mađarskoj. Kandidati i broj osvojenih glasova: Katalin Ágics-Farkas 98 glasova, Márta Szilágyi-Gólya 88, Lúcia Jelena Szilágyi 75, József Milkovics 70, János Ágics 59 glasova. Na osnivačkoj sjednici za predsjednicu je izabrana Márta Szilágyi-Gólya, a za zamjenicu predsjednice Katalin Ágics-Farkas.

Utemeljena Hrvatska samouprava Unde

Osnivačka sjednica Hrvatske samouprave Unde održana je 11. listopada. U mjesnom registru na dan održavanja izbora bilo je 127 hrvatskih birača. Kandidiralo se šest kandidata – troje u bojama Udruge Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj i troje u bojama Udruge Hrvati – Horvátok. Na biralište je izišlo 120 glasača, a sedam glasačkih listića bilo je nevažećih. Kandidati i broj osvojenih glasova: Györgyi Kiss (UHH) 100, Szabina Balogh (UHH) 93, Márta Vertetits (DGHM) 92, Annamária Hanis (DGHM) 90, Nikolett Balogh-Gáti (UHH) 89, Csilla Pintér (DGHM) 21. Na osnivačkoj sjednici za predsjednicu je izabrana Szabina Balogh, a za zamjenika predsjednice Györgyi Kiss.

Utemeljena Hrvatska samouprava Surdukinja

Osnivačka sjednica Hrvatske samouprave Surdukinja održana je 15. listopada. U mjesnom registru 9. lipnja bilo je 69 hrvatskih birača. Kandidiralo se šest kandidata – svi u bojama Saveza Hrvata u Mađarskoj. Kandidati i broj osvojenih glasova: Anita Kovácsevics 34, Gábor Szerelmei 41, Zorica Kovácsevics Haálné 25, Mária Molnár Ferkovné 25, Mária Bártákter 26, Mária Kovács 34. Na osnivačkoj sjednici za predsjednika je izabran Gábor Szerelmei, a za zamjenicu predsjednika Anita Kovácsevics.

Utemeljena Hrvatska samouprava Umoka

Osnivačka sjednica Hrvatske samouprave Umoka održana je 15. listopada. U mjesnom registru na dan održavanja izbora, 9. lipnja, bila su 44 hrvatska birača. Kandidiralo se troje kandidata – svi u bojama Udruge Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj. Na biralište je izišlo 37 glasača, a svi glasački listići bili su važeći. Kandidati i broj osvojenih glasova: Józsefné Kozák 35, dr. Ádám Horváth 34, László Pintér 33. Za predsjednika je izabran dr. Ádám Horváth, a za zamjenicu predsjednika Katalin Kovács (Kozák Józsefné).

Utemeljena Hrvatska samouprava Šoprona

Osnivačka sjednica Hrvatske samouprave Šoprona održana je 9. listopada. U mjesnom registru na dan održavanja izbora bilo je 108 hrvatskih birača. Kandidiralo se petero kandidata – dvoje u bojama Udruge Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj i trojica u bojama Udruge Hrvati – Horvátok. Na biralište je izišlo 85 glasača, a 81 glasački listić bio je važeći. Kandidati i broj osvojenih glasova: dr. Ferenc Payrits (UHH) 63, Józsefné (Éva) Rádler (DGHM) 24, Miklós Pócsi (DGHM) 20, István Tamás Payrits (UHH) 18, Csaba Begovits (UHH) 16. Za predsjednika je izabran dr. Ferenc Payrits, a za zamjenika predsjednika István Tamás Payrits.

Utemeljena Hrvatska samouprava Hrvatskoga Židana

U Hrvatskom Židanu 15. listopada održana je osnivačka sjednica hrvatske samouprave. U mjesnom registru na dan održavanja izbora bilo je 329 hrvatskih birača. Kandidiralo se pet kandidata – svi u bojama Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj. Na biralište su izišla 244 glasača, a bilo je 237 važećih glasačkih listića i pet nevažećih. Kandidati i broj osvojenih glasova: Mirjana Steiner 211, Gábor Csizmazia 199, Tamás Kovács 191, András Pántos 169, Vivien Holler 160. Za predsjednicu je izabrana Mirjana Steiner, a za zamjenika predsjednice Tamás Kovács.

Branka Pavić Blažetin

IX. HRVATSKI DAN U ŠIKLOŠU

U organizaciji Hrvatske samouprave Šikloša 28. rujna 2024. održana je IX. Hrvatska večer. Program se sastojao od tri dijela, a počeo obilaskom Spomen-izložbe o Semartinu koja je postavljena 2015. godine na drugom katu šikloške tvrđave.

Nakon toga zbog nepovoljnih vremenskih prilika program je nastavljen u domu kulture folklornim programom u izvedbi KUD-a „Zora” iz Mohača i učenika mjesne OŠ „Dorotya Kanizsai” te plesačnicom. Goste je pozdravila predsjednica Hrvatske samouprave Šikloša Timea Bockovac, a programu je nazočio dogradonačelnik grada Šikloša Tamás Mojzes. KUD „Zora” u Šiklošu je izveo mohačke, podravske, pomurske, bošnjačke i bunjevačke plesove. Učenici koji pohađaju predmetnu nastavu hrvatskoga jezika u Osnovnoj školi „Dorotya Kanizsai” Bercel Mits (2. razred) i Domonkos Ősi (3. razred) kazivali su pjesme o jeseni, a pripremila ih je njihova učiteljica Leila Lowescher.

Plesna skupina „Zora”

Cilj je plesne skupine „Zora” prikazati plesove narodnosti koje žive u njihovoj okolini te prenijeti životni ugođaj i tradiciju koju su predci njegovali s velikim entuzijazmom i predanošću. Oni danas čine temelj manifestacija poput Ophoda bušara, Pranja na Dunavu i brojnih drugih istaknutih događanja u Mohaču. Članovi skupine sve to rade u mladenačkom, povezanom i dobro raspoloženom timu, u pravoj zajednici. Njihov je cilj upoznati što veći broj ljudi s ljepotama prikazanih narodnih običaja i tradicija kako bi ojačali raznolikost narodnosnog identiteta na kojoj se temelji duhovnost i samog grada Mohača.

Plesna skupina „Zora”

Šikloške Hrvatice i István Darazsacz

Plesna skupina osnovana je 1987. godine slijedeći tragove prijašnjih narodnih i folklornih skupina u gradu. Ponajprije oživljava i na pozornici prikazuje plesove Hrvata, Srba i Nijemaca iz Mađarske, no u njihovu se repertoaru nalaze i mađarski te prekogranični hrvatski, srpski i makedonski plesovi.

Plesna je skupina dobro poznata kako na mađarskim tako i na inozemnim pozornicama. Tijekom svojeg postojanja dobila je različita priznanja struke i nekoliko puta obnovila svoju stručnu kvalifikaciju. Voditelj folklorne skupine István Darazsacz za svoj izvanredan rad 1998. godine na-

Bercel Mits i Domonkos Ősi

građen je Redom malog križa Republike Mađarske.

KUD „Zora” trenutačno broji 110 članova te se sastoji od dvije zasebne skupine: prva je povezana s dobnom skupinom te je čine učenici i zaposleni mladi ljudi, a druga izvodi tradicionalne plesačnice te joj se svi zainteresirani mogu pridružiti, bez obzira na dob. Probe se održavaju tri puta tjedno u pet skupina u Civilnoj kući u Ulici Korsós, i to za djecu vrtićke dobi, mlađe osnovnoškolce, početnike, napredne i članove plesne skupine.

Skupina izražava zahvalnost svim dragim podupirateljima koji aktivno sudjeluju u pomoći njihovu radu: Gradskom vijeću grada Mohača, Zakladi „Sándor Csoóri”, Agenciji za podršku ljudskim resursima, Zakladi za očuvanje tradicije „Zora1987” te hrvatskoj i njemačkoj samoupravi u Mohaču.

Branka Pavić Blažetin

Spomen-izložba šokačkih Hrvata iz Semartina

O radu Hrvatske samouprave Šikloša od 2014. do 2024. godine

Predsjednica Hrvatske samouprave Šikloša Timea Bockovac u sklopu IX. Hrvatske večeri u Šiklošu 28. rujna 2024. upozнала je nazočne s radom Hrvatske samouprave Šikloša u razdoblju od 2014. do 2024. godine. Donosi njezin govor u cijelosti:

građa izložbe na mađarskom i hrvatskom jeziku, u više izbornika. Postavljen je i kartografski prikaz hrvatskih etničkih skupina u Mađarskoj, pružajući odgovarajuće informacije posjetiteljima izložbe, čiji broj prema podacima iz 2023. godine prelazi 100 000.

Na inicijativu SHÖ-a, ove godine će se po deveti put održati Hrvatska večer,

Tradicionalni Hrvatski dan u šikloškoj Tvrđavi

„Primarni zadatak novoutemeljene (2014.) Hrvatske samouprave grada Šikloša (SHÖ) je zastupanje i zaštita interesa hrvatske manjine. Sukladno tomu smo u jesen 2015. godine u šikloškoj tvrđavi postavili spomen-izložbu šokačkih Hrvata iz Semartina. Izložbeni materijal, koji služi očuvanju duhovne i materijalne baštine nekadašnjeg šokačko-hrvatskog naselja, od tada se kontinuirano proširuje i razvija s novim rekvizitima. Od 2022. godine dostupna je i interaktivna površina na koju je postavljena digitalizirana

s ciljem organiziranja manjinskog kulturnog života, uključujući podizanje svijesti o vrijednosti i očuvanju duhovne baštine domaćih hrvatskih skupina. Tijekom proteklih godina ugostili smo istaknute umjetničke udruge i tamburaške orkestre, poput KUD-a Tanac, KUD-a Baranja, KUD-a Marice, Panonski tamburaški orkestar, a redovito pozivamo i izvođače iz matične domovine, kao što su KUD Tomislav, KUD Osijek 1867, KUD Matija Gubec. Osim prikazivanja folklornog blaga, omogućili smo i koncerte

hrvatske zabavne glazbe, primjerice Olive-
ra Dragojevića, Borisa Novkovića i Gazde.

U razdoblju između 2018. i 2021. g. u okviru programa javnog zapošljavanja iz vlastitog fonda smo osigurali 10 % plaće za dva zaposlenika.

SHÖ podržava nastavu hrvatskoga jezika u Osnovnoj školi „Dorottya Kanizsai“, stoga je 2020. g. u okviru veće investicije, došlo do obnove i opremanja specijalizirane učionice za hrvatski jezik. Tijekom godina postali su redoviti kampovi, izleti i razni programi za naše učenike u Hrvatskoj i Mađarskoj. Najznačajniji rezultat je uvođenje programa predmetne nastave hrvatskog jezika, od školske godine 2022./2023.

Sudjelujemo kao suorganizatori brojnih gradskih događanja, npr. Siklós 45 ili I. biciklijada Siklós – Donji Miholjac.

U vrijeme došašća tradicionalno održavamo hrvatski Božićni koncert na kojem, osim lokalnih izvođača sudjeluju i gosti iz Hrvatske.

Godine 2018. utemeljili smo novčanu nagradu Hrvatski talent (100 000 Ft) za mlade pripadnike hrvatske manjine koji postižu izvanredne rezultate u nekom znanstvenom području ili grani umjetnosti. Više puta smo nominirali istaknute članove naše zajednice za visoka županijska i državna priznanja, primjerice Anu Torjanac i Anu Posavac, Stjepana Blažetina.

Godine 2022. obnovili smo i od tada brijemo o križu krajputašu (Matty), u spomen na doseljenike iz Semartina.

Smatramo važnim podržavanje izdavačke djelatnosti, u sklopu kojeg smo pridonijeli objavljivanju albuma o semarcanskoj narodnoj nošnji, brošure o spomen-izložbi te rukopisa semarcanke Ágote Magusics.

Stalno surađujemo s domaćim hrvatskim medijima, a događaje koje organiziramo redovito prati tjednik Hrvatski glasnik, kao i emisija Hrvatska kronika te radio stanica grada Donjeg Miholjca. Zainteresirani ma besplatno osiguravamo tjednik Hrvatski glasnik i godišnjake Katolički kalendar i Hrvatski kalendar.

Redovito organiziramo terensku nastavu i izlete u matičnu domovinu, u Zagreb, Osijek, Vukovar i Ilok.

Kako bismo osigurali financijska sredstva za gore navedene aktivnosti, kontinuirano radimo na natječajnoj dokumentaciji koju dostavljamo Zakladi Bethlen Gábor, Zakladi Csoóri Sándor te Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske.”

*Timea Bockovac
predsjednica Hrvatske samouprave
grada Šikloša*

Prvi susret na Puškašu

Topoljski Dunavac, imena Puškaš, bio je 31. kolovoza mjesto I. susreta na Puškašu u organizaciji Hrvatske samouprave Vršende i Ribičkog društva Linjak. Na tom malom „jezeru“ na druženju su se okupili prijatelji uz pecanje, kuhanje, kupanje... Od ranih jutarnjih do kasnih večernjih sati trajalo je druženje u znaku produblivanja dosadašnjih prijateljstava i sklapanja novih suradnji. Članovi Ribičkog društva Linjak stalni su sudionici ribičkih natjecanja u Baranjskoj županiji koja organiziraju hrvatske organizacije. Često su u Vršendi na tamošnjim hrvatskim priredbama, a i u Mišljenu. Ostvaruju i plodnu suradnju s Hrvatima u Kukinju te Hrvatskom samoupravom Vršende i Hrvatskom samoupravom Mišljena.

Na Topoljskom Dunavcu, imena Puškaš

Sudionici dana odlučili su kako će se svake godine barem jedanput sresti na Puškašu na zajedničkom danu u znaku prijateljstva i suradnje. Domaćini na čelu s Tomislavom Fördijem i Božom Čanakijem te predsjednikom Ribičkog društva Linjak Veliborom Kneževićem dali su sve od sebe da dan bude što uspješniji. U tome su im pomogli i suorganizatori. Okupljene je zabavljao Tamburaški sastav „Misija“, a uz dobro jelo i sunčan dan druženje je bilo uspješno. Članovi Ribičkog društva Linjak ljudi su iz cijelog sjevernog dijela hrvatske Baranje, a

od naših bili su Hrvati iz Barče, Surdukinja, Mišljena, Pogana... Ipak, najviše ih je bilo iz Vršende. Dolaze na Šokački piknik u Vršendu 28. rujna i na županijsko ribičko natjecanje koje organizira Hrvatska samouprava Šomođske županije. Hrvati iz Vršende sudjeluju redovito na kupu rubiča u Topolji gdje je i ove godine, 10. studenog, ekipa Vršende osvojila drugo mjesto.

„Jako su važne prekogranične suradnje i to da se približimo jedni drugima, da se naselja povežu“, izjavila je za Hrvatski glasnik predsjednica Hrvatske samoupra-

Ekipa Ribičkog društva Linjak na Kupu podravskih ribiča

ve Vršende. Vršenda ima dugu suradnju s Dražem, koja datira od 70-ih godina 20. stoljeća. S Dražem je počelo preko nogometa, a poslije je potpisan i ugovor o suradnji. Veze s Duboševicom bile su i danas su jako dobre.

Vršendani u Topolji

Za vrijeme Domovinskog rata u Vršendi je od 1991. do 1994. godine bilo oko 400 izbjeglica, uglavnom iz Draža i Duboševice. Njih su prihvatile hrvatske obitelji u Vršendi. Dobre međuobiteljske veze duge su domalo šezdesetak godina. One i danas traju te pokazuju koliko su važne u održavanju hrvatskog identiteta u Mađarskoj.

Branka Pavić Blažetin

MARIJA BISTRICA – Hrvatski klub Augusta Šenoe pozvao je na hodočašće u Mariju Bisticu. Hodočašće je bilo 3. listopada 2024., a hodočasnike su pratili svećenici Gabriel Barić i Augustin Darnai, koji su i služili svetu misu. Troškovi puta podmireni su iz potpore dobivene od Zaklade „Gábor Bethlen“.

Zahvala plodovima zemlje

Prve nedjelje listopada, 6. listopada, u pečuškoj crkvi Snježne Gospe održana je proslava zahvalnosti za plodove zemlje te je priređen mali agape u crkvenom vrtu. Vjernici su donijeli sendviče i kolače i družili se te su donesene plodove zemlje mogli staviti pred Oltar Gospodnji kao zahvalu. Prekrasne oltariće, kao i svake godine, uredila je sakristijanka crkve Snježne Gospe Éva Györki. Neki su bili ukrašeni i hrvatskom narodnom nošnjom koju je tijekom godina skupila ili dobila gospođa Éva. Misu zahvalnicu za plodove zemlje služio je Róbert Máger.

Hrvatska kulturna večer u Santovu

U organizaciji mjesne hrvatske samouprave 26. listopada u Santovu je priređena Hrvatska kulturna večer. Santovačka hrvatska zajednica ugostila je predstavnike i kulturne udruge iz prijateljske Općine Petrijevci iz Hrvatske.

Kako se približava blagdan svih svetih, a ujedno se obilježava i 30 godina od prvog gostovanja Petrijevčana u Santovu, prije kulturnog programa izaslanstva gostiju i domaćina prisjetila su se pokojnih vijećnika Hrvatske samouprave Santova i drugih članova zajednice. Na mjesnom groblju upalili su svijeće u znak sjećanja na Stipana Pančića, Maricu Velin Žužić i Marina Đurića.

Folklorasi iz Petrijevaca

Na pozornici

Usljedio je kulturni program na kojem su se predstavili gosti iz prijateljske Općine Petrijevci. Nazočne su pozdravili načelnik Općine Petrijevci Ivo Zelić i predsjednik Hrvatske samouprave Santova Stipan Balatinac, podsjetivši ukratko na tridesetogodišnju sadržajnu i plodnu suradnju koja je lani proširena i na razinu dviju lokalnih samouprava. Članovi KUD-a „Nikola Šubić Zrinski“ Petrijevci i Muška pjevačka skupina „Satničani“ oduševili su domaću publiku

slavenskim plesovima, pjesmama i melodijama. Program su uveličali i santovački načelnik Gábor Varga te ravnateljica OŠ Petrijevci Susana Dundović, a večer je završena zajedničkom večerom i druženjem. Kako su dogovorili predstavnici dviju zajednica, sredinom siječnja sljedeće godine sastat će se u Petrijevcima kako bi dogovorili plan buduće suradnje i kalendar zajedničkih programa za 2025. godinu.

S. B.

KAĆMAR

Započela izgradnja i uređivanje bunjevačkog spomen-groblja

Hrvatska samouprava Kaćmara 29. listopada ove godine započela je provedbu projekta „Bunjevačko spomen-groblje“. Prema planovima projekt je trebao biti dovršen do 1. studenoga 2024. godine, ali zbog tehničkih poteškoća stigli su ga samo djelomično ostvariti, kazala nam je ukratko predsjednica mjesne hrvatske samouprave Teza Balažić. Odlukom Hrvatske samouprave još 2022. godine predali su molbu na natječaj Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i za navedeni projekt dobili potporu od 1500 eura. Tek kad su utvrdili u čijem je vlasništvu senčansko groblje, crkvenom ili općinskom, mogli su započeti pripremne radove. Informacija o uspostavljanju spomen-groblja u starom senčanskom groblju već je prije bila objavljena na Facebooku, pa je bilo više ponuda o postavljanju obiteljskih nadgrobnih spomenika u bunjevačko spomen-groblje. Zasad imaju deset nadgrobnih spomenika, ali ih ima 30-ak te se nadaju da će poslije

Stari nadgrobnji spomenici u senčanskom groblju

Svih svetih biti i više prijavi obitelji, kad vide što se radi. Kako nam je još kazala Teza Balažić, očistili su neke od starih, srušenih, zapuštenih i zaboravljenih križeva (glavaca) odnosno nadgrobnih spomenika i postavili ih u spomen-groblje. U njemu se nalaze i križevi njemačke, mađarske, pa i drugih narodnosti. Ovih dana završili su zemljane radove, a započela je i gradnja okvira. U međuvremenu su pronašli i šest vojničkih

Postavljanje okvira bunjevačkog spomen-groblja

nadgrobnih spomenika iz Prvog svjetskog rata. Oni se mogu premjestiti samo nakon pregleda nadležne ustanove koja se bavi ratnim grobnicama. Nakon što bude sve dovršeno, spomen-groblje bit će svečano posvećeno. Predsjednica Balažić svima zahvaljuje na pomoći u ostvarivanju spomenutog projekta.

S. B.

Foto: Facebook – Teza Balázsics Lászlóné

IVICA MARTINOVIĆ

znanstveni savjetnik u trajnom zvanju
Institut za filozofiju, Zagreb

Filozofski tezarij Grgura Peštalića na franjevačkom učilištu u Baji 1780. godine

Drugi dio

IV. Sudovi, koji potječu od općeg osjetila naravi, premda su isprva nejasni, nalaze se, ipak je sigurno, baš u svim ljudima. Odatle, kao što o opstojnosti općeg osjetila naravi ne može biti nikakve dvojbe, tako se ono s pravom ubraja među kriterije, kojima, bez opasnosti od zablude, razlikujemo istinito od neistinitoga, sigurno od nesigurnoga.

V. Svjedočanstvo vanjskih osjetila, primijenjenih pravilno na predmete, fizički nas čini sigurnima u opstojnost tijelâ i nekih njihovih svojstava i odnošaja. Potpuni ljudski autoritet u pitanjima *učinjenog* <čini nas sigurnima> – moralno. Jasnoća, glas naravi, svjedočanstvo osjetilâ, potpuni ljudski autoritet – u umu tvore sigurnost istoga stupnja.¹

Pritom je u petoj tezi ponudio novo ime za „opće osjetilo naravi” kao kriterij istine: „glas naravi”.

Nakon teza o kriterijima istine Peštalić je oblikovao teze o trima vrstama nesigurne tvrdnje:

„VI. Koliko god puta ljudski um dohvaća nedostatne razloge za istinito, ostaje nesigurnim. Dakle, gdje su kriteriji za istinito nedostatni, ondje je posrijedi nesigurno stanje uma, u kojem se stanju ponajčešće razmatra vjerojatni, nevjerojatni i dvojbeni stavak.

VII. I tako u nesigurnom stanju uma mogu postojati dva proturječna stavka, vjerojatna s apsolutnom vjerojatnošću. Usporede li se oni međusobno, ako se za obje strane ustanovi jednaka vjerojatnost, iz njih nastaje dvojba; ako je vjerojatnost nejednaka, manja vjerojatnost jedne strane nedostaje za nevjerojatnost.

VIII. Stoga stavku, koji je apsolutnom vjerojatnošću jednako ili manje vjerojatan, razum nakon provedene usporedbe ne može dati razborit pristanak. I obratno, ako je stavak bio sličniji istini sa znatnim viškom.”²

Sažeto izrečeno, ako se dva proturječna stavka odlikuju jednakom vjerojatnošću,

nastupa dvojba. Stavku pak s većom vjerojatnosti razum može dati svoj pristanak, a stavku s manjom vjerojatnosti ne može. Tu Peštalić zastupa probabiliorizam.

Subtezarij iz logike Peštalić je zaključio dvjema tezama o nepotpunu ljudskom autoritetu:

„IX. Ljudski autoritet, koji nije veći od svake iznimke u činjeničnim pitanjima, za različite stupnjeve znanja i istinoljubivosti svjedokâ, rađa dvojbeno, nevjerojatno i vjerojatno stanje uma, koje se pučki naziva moralnom sigurnošću.

X. Stanju razlučivanja pri nepotpunu ljudskom autoritetu opći je temelj jedno-oblično, prethodno iskustvo značajki, koje se uvijek ili gotovo uvijek povezuju sa znanjem i istinoljubivošću. Same pak značajke, koje zadovoljavaju više, temelji su posebnoga značaja.”³

Time je mladi profesor u Baji htio upozoriti na dva aspekta koja je smatrao važnim za razumijevanje nepotpunog ljudskog autoriteta: prvo da se upravo u tim okolnostima oblikuje pojam moralne sigurnosti, drugo da odlučivanju pri nesigurnom stanju duha prethodi iskustvo u kojem povezanost sa znanjem i istinoljubivošću ostaje stalna.

S tezama o trima vrstama nesigurne tvrdnje i dvama aspektima nepotpunoga ljudskog autoriteta Peštalić se odvojio od svoga tekstualnoga predložka – Horvathova udžbenika *Institutiones logicae*. Za svoje studente razradio je gradivo, koje je u tadašnjim najutjecajnijim *udžbenicima* logike izostalo, a upućivalo je na drugi, Peštalićevu obrazovanju blizak izvor – osnove moralne teologije.

Subtezarij iz povijesti filozofije

U subtezariju iz povijesti filozofije obradio je Peštalić dvije teme, koje je naznačio podnaslovima, ali izrazito asimetrično. Pod prvim podnaslovom „De origine, progressu et vicissitudinibus philosophiae” („O

početku, napretku i mijenama filozofije”) sastavio je tek natuknicu o četiri mudrosno-religiozne tradicije: hebrejskoj, kaldejskoj, perzijskoj i egipatskoj te o školama ili sljedbama u grčkoj filozofiji koje je nanizao ovako: jonjani, platonovci, kirenaici, megarani, kinici, aristotelovci, stoici, platonovci, eleačani, epikurovci, pironovci i novoplatonovci.⁴ Dakle, za prvu temu nije oblikovao ni jednu tezu.

⁴ Peshtalich, *Tentamen publicum et solenne ex logica, historia philosophiae et mathesi* (1780), „[Positiones] Ex historia philosophiae”, pp. 8–10, nn. I–VIII, na p. 8. U sljedećim bilješkama: Peštalić, „Positiones ex historia philosophiae” (1780).

TRENUTAK ZA PJESMU

Dođi, o ljubi ma ljubjena

Ban Petar Zrinski, doveden gdje mu se imaše glava odsjeći po zapovijedi Leopolda prvoga, česara rimskoga, može biti da ovako govoraše.

Dođi, o ljubi m^â ljubjena,
dođi vidjet draga tvoga
ponosito uzvišena
vrh pristolja kraljevskoga!

Nu ne, vajmeh! Bježi veće!
Eto istinu znam očitu
udesno je mjesto od sreće,
gdje smrt čekam strahovitu.

Onu vjeru u me prsi
ku udjeljah čistom krvi,
ti rastrese, ti zamrsi,
ti iskorijepi, ti izmrvi.

Čuj, česare, riječi moje:
tko oholne veličine
ženske ne tre, pravedno je,
da ko i tamna žena izgine; *

da se m^â smrt čas ne dijeli,
tko s privarom živje mnogom,
živjet ne ima. Prijatelji,
ženo, sinci, družbo, zbogom!

Petar Kanavelić

* Prema uvjerenju suvremenika Zrinski je pristao uz urotu nagovoren od svoje žene.

¹ Peštalić, „Positiones ex logica” (1780), nn. III–V, p. 6.

² Peštalić, „Positiones ex logica” (1780), n. VI, pp. 6–7; nn. VII–VIII, p. 7.

³ Peštalić, „Positiones ex logica” (1780), nn. IX–X, p. 7.

Pod drugim podnaslovom, „De philosophiae vicissitudinibus apud Christianos“ („O mijenama filozofije među kršćanima“), prikazao je Peštalić razvoj filozofije među kršćanima u osam teza. Prvom je opisao izvor i karakter kršćanske objave te pristanak prvih učenih uz kršćanstvo:

„I. Najprije se istina nebeskoga nauka pojavila u jednostavnosti. Neki su učeni ljudi, odijelivši se od poganskih trica, svojski prihvatili apostolski nauk, poniznost i jednostavnost.“⁵

U drugoj i trećoj tezi sažeo je povijesne mijene pri susretu kršćanstva i grčke filozofije od drugog do sedmog stoljeća: početne napetosti pa pojavu niza filozofa do sedmog stoljeća koji su svoje umovanje uskladili s kršćanstvom. U četvrtoj i petoj tezi prikazao je uspon i rascvat skolastičke filozofije:

„IV. <...> Ali potkraj jedanaestoga stoljeća uznapredovalo je proučavanje dijalektike; metafizičkim suptilnostima dana je prilika da utemelje osobiti rod filozofiranja koji je nazvan *skolastičkom* filozofijom. Tako se dogodilo i na početku XII. stoljeća. U XIII. stoljeću car Fridrik utemeljio je ili obnovio prebivališta mnogih Muza, kao što su akademije u Beču, Padovi, Ferrari, Salernu i Bologni.

V. U XIV. i XV. stoljeću snažno su djelovali skolastici, napose tomisti i škotisti, realisti i nominalisti, često se međusobno žestoko sporeći. Nakon njih ponešto se promijenila skolastička filozofija i utrla put za ponovni razmah elegantnije pisane riječi, tim više jer su najobrazovaniji od Grka izbjegli u Italiju nakon što je 1453. godine Mehmet osvojio Konstantinopol.“⁶

U posljednjim trima tezama opisao je razvoj kasnorenesansne i novovjekovne filozofije:

„VI. U XVI. stoljeću zavist Aristotelove filozofije potpirila je bezbožnost, priklanjanjem u koju pojavila se pitagorovsko-platonovska filozofija, potom stoička, epikurovska ili atomistička te eklektička. S njihovim sretnim napredovanjem na početku je iskušen samo nauk o prirodi, a zatim racionalni, moralni i metafizički nauk pod vodstvom Francisca Bacona Verulamskoga. Njegovim su sljedbenicima najprije primjerom pripomogli Descartes i Gassendi.

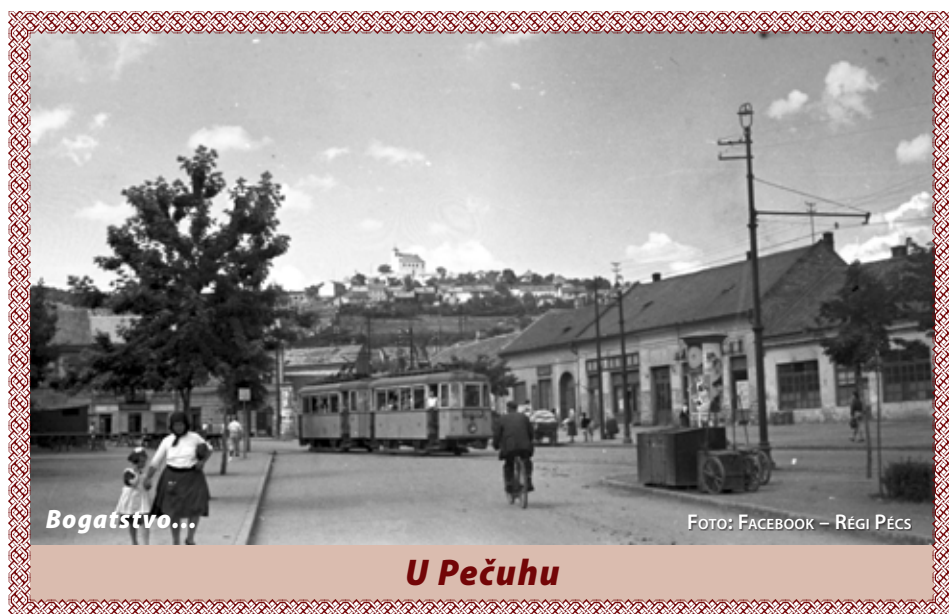
VII. Mnogim su dostignućima znanost zadužili Wilhelm Leibniz u Njemačkoj i Isaac Newton u Britaniji, koji su već u XVII. stoljeću naškodili razvoju Descartesova nauka koji su mnogi javno branili.

VIII. U eksperimentalnoj su filozofiji slaviji bili Robert [Grosseteste], Ptolemej, Tycho Brahe, Kopernik, a u XVII. stoljeću

znameniti promicatelji astronomije Johann Kepler i Galileo Galilei; potom u fizici i zbog novih zakona prirode koje je trebalo otkriti osobito Isaac Newton, kojega su slijedili Bernoulli, Wolff, Euler, Ruđer Bošković, koji je Newtonovu teoriju tako izveo ili dopunio da je zadobio onu slavu koja se posvuda duguje autorima sistema.“⁷

Nastavak u sljedećem broju

⁷ Peštalić, „Positiones ex historia philosophiae“ (1780), n. VI, pp. 9–10; nn. VII–VIII, p. 10.

⁵ Peštalić, „Positiones ex historia philosophiae“ (1780), n. I, p. 8.

⁶ Peštalić, „Positiones ex historia philosophiae“ (1780), nn. IV–V, p. 9.

IX. SUSRET PODUNAVSKIH HRVATA U TUKULJI

U organizaciji Hrvatske samouprave Tukulje 16. studenoga održan je IX. Susret podunavskih Hrvata (Raca), treći puta u Tukulji. Nakon uvodnih govora na pozornici tukuljskog Kulturnog centra i knjižnice svojim plesnim, pjevačkim i sviračkim nastupima predstavili su se podunavski Hrvati iz Dušnoka (Plesna skupina „Biser“ i Orkestar „Zabavna industrija“), Bačina (KUD „Ružmarin“), Erčina (Zbor „Jorgovani“ i Plesna skupina „Jabuke“), Kalače (Ženski zbor „Ružice“), Tukulje (Južnoslavenski plesni ansambl, Racki muški zbor, Zbor „Komšije“) i Andzabega (Plesna skupina „Igraj kolo“). „Upravo je suradnja Hrvatske samouprave Tukulje s ravnateljem tukuljskog Kulturnog centra i knjižnice Lászlóom Halászom dovela do uspješnosti i ovoga devetog susreta“, rekla nam je zastupnica Hrvatske samouprave Tukulje Katalin Ágics-Farkas dodavši kako je bilo lijepo te večeri biti rackim Hrvatom, zastati na trenutak i posvetiti svoje vrijeme bližnjima, prijateljima.

Prvi Susret podunavskih Hrvata održan je u Erčinu 2012. godine na ideju duhovnog oca ovih susreta Stipana Perića (Perity István), koji je nazočio i ovom susretu te s publikom podijelio mnoge anegdote iz prošlosti podunavskih Hrvata. Međutim, priča je započela dvije godine prije božićnim koncertom u organizaciji Hrvatske samouprave Erčina, kad su neki pripadnici hrvatske zajednice iz Kalače, plesna skupina i zbor posjetili svoju „sjevernu“ rodbinu. Dotad nije postojala veza dviju hrvatskih samouprava. Suradnja se nastavila i na karnevalu sljedeće godine, 2013., u Kalači na Prelu nastupom Plesne skupine „Zorica“ iz Erčina te posjetima

Koreografija bunjevačkih igara

Koreografija međimurskih igara

na Dan rackih Hrvata na rackom Balu kao i zajedničkim božićnim nastupom u kojem je sudjelovao i Ženski zbor „Ružice“. Zatim je u svibnju 2014. u Muzeju „Károly Viski“ predstavljena knjiga Józsefa Szilágyija „Podrijetlo i narodni običaji i veze Erčina, Andzabega i Tukulje“ („Az ercsi, érdi és tököli rácok eredete, valamint népszokásai címmel“). Kad su se voditelji hrvatske zajednice iz Andzabega pojavili na Danima Ivana Antunovića 2013. godine, došlo je do ideje da bi trebalo inicirati kulturni festival jer postoji mnogo vrsnih KUD-ova duž Dunava.

Zajedništvo Raca nastavilo se graditi u ljeto 2014. u Erčinu na proslavi u Velike Gospe, zatim krajem ljeta, na Dan Ivana Antunovića u Kalači, plesači iz Erčina, Dunaújvárosa i Andzabega zajedno su plesali u plesnoj dvorani s izvođačima iz Dušnoka i Čikerije. U listopadu 2014. održana je folklorna večer u Andzabegu, a zatim se ponovno slavio racki Božić u Erčinu. U svibnju 2015. održan je Susret pjesama Julcsika-Tercsike u Erčinu. Iste godine u sklopu VII. Festivala češnjaka održan je drugi Susret podunavskih Hrvata (Raca)

koji su organizirali i vodili članovi Hrvatske samouprave Kalače i plesne skupine „Veseli Raci“. Prvi su put zajedno nastupile amaterske umjetničke skupine svih šest naselja – Dušnoka, Bačina, Erčina, Kalače, Tukulje i Andzabega. Hrvatska samouprava Kalače organizirala je 16. siječnja 2016. svoju desetu tradicionalnu karnevalsku zabavu, a događanju su nazočili i gosti iz Dušnoka, Andzabega, Százhalombatte, Erčina, Dunaújvárosa i Baje. Susret u Dušniku 2019. godine je otkazan, a sljedeće dvije godine pandemija ga je omela. Sljedećih godina nastavlja se uspješna suradnja Hrvata Raca. Prošle godine Susret podunavskih Hrvata Raca održan je u Andzabegu, a ove godine treći put domaćin je događanja Tukulja.

Događanju su ove godine prisustvovali i gradonačelnik Tukulje Zoltán József Tóth sa suprugom, koreograf József Szávai kao i Jelica Drajkó i Anica Mándity. Večer je završila uz druženje i večeru koju je pripremio József Major. Nakon toga uslijedila je plesačnica uz Orkestar „Zabavna industrija“ i Orkestar „Kolo“.

Kršul

Foto: Rebeka Anita Bohunka-Skultéti

„Tisućljeće kulinarstva 2024“ s Hrvatima iz Koljnofa

Kulturno-turistički i gastronomski program „Tisućljeće kulinarstva 2024“ održan je 28. rujna na izletištu Natural Žumberak na Budinjaku uz program posvećen 400. obljetnici rođenja Janka Šajatovića Krabata. Kako doznaje Hrvatski glasnik, bio je to zabavni vremeplov kroz povijest Hrvatske nadomak arheoloških iskopina.

Od 2005. godine Park prirode Žumberak tijekom rujna u suradnji s partnerima provodi jedinstvenu radionicu Tisućljeća kulinarstva. Sudionici kulinarskih radionica vratili su posjetitelje u daleku prošlost, a one su započele vođenom šetnjom Stazom prinčeva i sakupljanjem samoniklog bilja koje je potrebno za pripremu jela.

Ovogodišnja manifestacija bila je međunarodnog karaktera: gostovao je Dolenjski muzej iz Novog Mesta, koji je pripremio hranu željeznog doba, a kuharske vještine u edukativne svrhe pokazali su i Hrvati iz Gradišća. Unatoč oblačnom i kišovitom danu pod natkrivenim dijelom raspoloženje je bilo izvrsno. Zanimanje posjetitelja pobudio je i edukativni program nazvan Priča o Krabatu i kuhinji 16. stoljeća koju je predstavila Monika Šajatović, a prikazan je i dokumentarni film o Janku Šajatoviću Krabatu. „Tisućljeće kulinarstva 2024“ bilo je u znaku pripreme: pečene kruške s mladim sirom, začinjeno glazirano meso divljači na ražnju, gulaš od pira sa slaninom, samoniklo bilje i leća, prošana kaša s prženim lješnjacima i bobičastim voćem.

Karmela Pajrić ističe: „Mi Hrvati iz Gradišća danas smo pokazali koljnofske kulinarske specijalitete: na žumljeni kunce (mladi sir s tijestom) ziz vrhnjovon supon i gibanike (bučnjake)“. Zahvalila je Máriji Krály i svima koji su pomagali. Ona i Mária Krály kuhale su i uživale u druženju s kuharima, pa tako i s kuharicom iz njemačkog Lausvitza (Sorbi) koja je napravila izvrsnu juhu od senfa. Gibanku iz Koljnofa pripremile su Zsuzsa Pető i Annus Jagosits.

Karmela Pajrić i Mária Krály

Koljnofski kulinarski specijaliteti

Kuhalo se na otvorenom prostoru opremljenom ložištima za vatru po pretpovijesnim, rimskim, srednjovjekovnim i tradicionalnim receptima. Nakon što se jela pripreme, slijedi zajednički ručak na kojem sudionici mogu uživati u svojim kulinarskim kreacijama, razmjenjivati iskustva i upoznati povijesne kulinarske metode.

Članice Plesne skupine „Kontea“ (Konjščina) pokazale su ljepotu srednjovjekov-

nih plesova – Budinjak. U programu su sudjelovali Vranski Vitezovi te Kliški Uskoci s Klisa.

Park prirode Žumberak – Samoborsko gorje smješten je u neposrednoj blizini Zagreba. To brdsko-planinsko područje obuhvaća južnu stranu Žumberačke gore i cijelo Samoborsko gorje i ukupne je površine 34 235 hektara. Najviši je vrh Sveta Gera (1178 metara nadmorske visine), ujedno i najviši vrh sjeverozapadne Hrvatske. Više od 300 km biciklističkih staza vodi kroz šume, pitome livade i slikovite planinske pejzaže. Jedna je od najpoznatijih šetnica Staza kneževa, dva registrirana terena za parajedrenje – Japetić i Plešivica. Budinjak iz razdoblja od 10. do 6. stoljeća prije Krista, jedno od najvažnijih arheoloških nalazišta u Hrvatskoj, dio je Arheološkoga parka s više od 34 nalazišta na Žumberku.

Branka Pavić Blažetin

Članovi Društva Mađara Pakrac na berbenim svečanostima u Čepregu

Članovi Društva Mađara Pakrac 21. i 22. rujna boravili su u Čepregu, gdje su sudjelovali na tamošnjim tradicionalnim gradskim berbenim svečanostima. Ta manifestacija, na kojoj članovi pakračkog društva redovito sudjeluju, dodatno je učvrstila prijateljske odnose sa zastupnicima Hrvatske samouprave Čeprega, ali i s vodstvom prijateljskog Čeprega, istaknuo je predsjednik Društva Mađara Pakraca Josip Fa.

Prošle godine gradonačelnica Pakraca Anamarija Blažević i gradonačelnik Čeprega Zoltán Horváth potpisali su Sporazum o prijateljstvu dvaju gradova. Povijesno gledano, Pakrac, Daruvar, Lipik i Čepreg u 18. i 19. stoljeću bili su dijelovi vlastelinstva grofovske obitelji Janković, što ih trajno povezuje.

Tijekom posjeta članovi Društva sudjelovali su u dobrotvornoj akciji prikupljanja sredstava za liječenje djevojke iz mjesta, a u suradnji s domaćinima prodavali su palačinke i langošice. U pakračkoj delegaciji bile su i ravnateljice Muzeja Pakrac i Osnovne glazbene škole Pakrac Jelena Hihlik i Martina Golub, koje surađuju s tamošnjim srodnim ustanovama.

Posjet je zaključen obilaskom vinograda poznatih po visokokvalitetnim sortama grožđa uz druženje s Gradskim zborom Čeprega, čiji su članovi prije ove godine gostovali na Danu Mađara u Pakracu.

Izvor: pakrackilist.hr

Javna tribina i županijski Hrvatski dan

Hrvatska samouprava Baranjske županije 13. rujna 2024. godine u domu kulture sela Foka održala je obveznu godišnju javnu tribinu. Bila je to ujedno i posljednja tribina na isteku petogodišnjeg mandata toga saziva i Županijski hrvatski dan. U ime vijeća predsjednik Mišo Šarošac izvijestio je okupljene o radu samouprave u 2024. godini odnosno u proteklih godinu dana te o najvažnijim događanjima. Uobičajeno, Županijski hrvatski dan u organizaciji Hrvatske samouprave Baranjske županije održava se s godišnjom javnom tribinom svake godine u nekom od baranjskih naselja u kojima žive i Hrvati i djeluju hrvatske narodnosne samouprave.

Sve nazočne, koji su se okupili u lijepom broju, u ime domaćina pozdravila je zastupnica Hrvatske samouprave Baranjske županije i predsjednica Hrvatske samouprave Foka Ljubica Weber, a potom je učenica iz Martinaca Hermina Kanas kazivala stihove na hrvatskom jeziku. Javnu tribinu sedmeročlanog zastupničkog tijela Hrvatske samouprave Baranjske županije vodio je predsjednik Mišo Šarošac te je podnio izvješće o financijama i radu za 2024. godinu.

Kako je između ostalog naglasio Mišo Šarošac, iako financijski godina još nije zaključena, gospodarili su s ostatkom uz 2023. godine od 2 170 270 Ft. Uz to dobili su državnu potporu za djelovanje (operativna potpora) za 2024. godinu u iznosu od 2 080 000 Ft te potporu iz državnog proračuna za javne potrebe od 3 733 344 Ft. Na natječajima su ostvarili sljedeće potpore: za Županijski hrvatski dan 600 000 Ft, za usavršavanje na Pagu 600 000 Ft, za emisiju na hrvatskom jeziku na Pannon TV (Pola sata hrvatskoga) dobili su 4 000 000 Ft. Ukupni prihodi sredinom rujna bili su 13 183 614 Ft.

Mišo Šarošac obraća se nazočnima

že za program obilježavanja 40. obljetnice gimnazije 300 000 Ft, Hrvatskoj samoupravi Harkanja 100 000 Ft. Za svoj program hodočašća u Međugorje iz proračuna je izdvojila 1 200 000 Ft, školi Miroslava Krleže za naturalni izlet 12. razreda 300 000 Ft, Hrvatskoj samoupravi Kukinja za Bošnjačko sijelo 300 000 Ft, Udruzi „Novi Ton” za koncert 200 000 Ft, Hrvatskoj samoupravi Birjana za Hrvatski dan 140 000 Ft, Hrvatskoj samoupravi Foka za putovanje 200 000 Ft, za svoj program za putovanje na usavršavanje na Pagu izdvojila je 500 000 Ft, za autobus za hrvatsko državno hodočašće u Santovo 300 000 Ft, za kazivanje stihova u šeljinskoj školi 100 000 Ft.

Zatim je Mišo Šarošac, predsjednik Hrvatske samouprave Baranjske županije, predao ovogodišnja priznanja Hrvatske samouprave Baranjske županije „Za baranjske Hrvate”: Kristini Gregeš Pandur kao priznanje za dugogodišnji rad na polju očuvanja kulturne baštine Hrvata i Orkestru „Podravka Band” kao priznanje za dugogodišnji rad na polju očuvanja kulturne baštine Hrvata.

Slijedio je kulturni program uz nastup Ženskog pjevačkog zbora „Korjeni” uz pratnju njihovih svirača, a nakon programa zajednička večera i druženje. Dan je ostvaren uz potporu mađarske vlade preko

Fonda „Gábor Bethlen” i potporu Hrvatske samouprave Baranjske županije. Na javnoj tribini sudjelovali su i budući zastupnici Hrvatske samouprave Baranjske županije. Od sedam dosadašnjih zastupnika četvero ima zastupnički mandat i u novom sazivu. To su Mišo Šarošac, Brigita Sándor Stivić, Vera Kovačević i Ljubica Weber. Tri su nova zastupnika: Petar Balaž, Ildiko Bošnjak Balaž i Mirjana Murinyi. U novom sazivu nema sljedećih zastupnika koji su bili u sazivu samouprave od 2019. do 2024.: Milica Klaić Tarađija, Đurđa Geošić Radosnai i Ružica Kovačević Ivanković.

U Baranjskoj županiji pravo glasa na izborima imalo je 3275 birača. Njih 2592 (79,24 %) pristupilo je izborima, a 2526 glasalo je za Hrvatsku samoupravu Baranjske županije (2242 važeća i 284 nevažeća listića). Na listi je bilo 12 kandidata za sedmeročlano zastupničko tijelo. Prvih sedam kandidata zastupnici su Hrvatske samouprave Baranjske županije: Brigitta Stivics Sándorné, Péter Balázs, Mihály Sárosacz, Mirjana Murinyi, Ildikó Bosnyák Balázsné, Tiborné Véber, Zoltánné Kovácvics. Nakon njih, od osmog mjesta, slijede: Kristóf József Dervár, Adrienn Gergics, Mária Kovács, Attila Pintér, Györgyi Geosits Radosnainé.

Branka Pavić Blažetin

Svirajući iz Podravine

Hrvatska samouprava Baranjske županije dala je u 2024. godini potpore sljedećim organizacijama u županiji: Mecsek RTV-u 4 000 000 Ft za emisiju „Pola sata hrvatskoga”, KUD-u „Marici” za program Duhova 200 000 Ft, Hrvatskoj samoupravi Šeljina za Hrvatski bal 200 000 Ft, školi Miroslava Krle-

Mala stranica

NAPRAVITE BOŽIĆNE MEDENJAKE

Božićni medenjaci ne smiju izostati s božićnog stola. To je poslastica koja svojim mirisom, raznovrsnim oblicima i bijelom glazurom podsjeća na hladne zimske dane kad se grijemo u toploj sobi uz čaj i, naravno, uz medenjake. To je kolač koji bilo tko u obitelji može napraviti i vrlo je zabavno kad se izrežu raznovrsni oblici. Pečenje medenjaka može biti jedan od obiteljskih programa u došašću. Kako bismo vam olakšali posao, donosimo recept za medenjake koji će sigurno pomoći u izradi. Ovi medenjaci postat će pravi hit na svakom blagdanskom stolu.

Za medenjake su vam potrebni sljedeći sastojci: 500 g brašna (bilo koje brašno), 150 g šećera u prahu, 70 g maslaca, 3 žlice meda, 2 jaja, 1 žličica sode bikarbone, cimet, klinčić, anis i đumbir po ukusu.

Izrada: Pomiješajte sve suhe sastojke – brašno, šećer u prahu, sodu bikarbonu i mljevene začine. Med i maslac otopite na najnižoj temperaturi i pustite da se malo ohladi. Umutite jaja, dodajte rastopljen maslac i med pa sve zajedno pomiješajte sa suhim sastojcima. Tijesto treba biti glatko i mekano, ali da se ne lijepi za prste. Kad je tijesto dovoljno glatko, oblikujte ga u kuglu te omotajte u proziranu foliju i ostavite u hladnjaku 30 minuta. Nemojte dulje jer će se previše ohladiti i bit će ga teže razvaljati. Ohlađeno tijesto razvaljajte na debljinu od 5 do 6 mm. Obratite pozornost na to da tijesto bude otprilike iste debljine kako biste dobili jednake medenjake. Razvuče-

no tijesto položite na dasku, tepsiju ili drugu ravnu površinu i omotajte ga prozирnom folijom. Slobodno možete nizati listove tijesta jedan na drugi jer je svaki list u foliji i neće se zaljepiti. Tijesto bi trebalo ostati najmanje 6 sati u hladnjaku, ali je još bolje da ostane preko noći. Sutradan izvadite tijesto, zagrijte pećnicu i pripremite kalupe za medenjake. Kad izdubite medenjake u raznim oblicima, poredajte ih na pleh obložen papirom za pečenje. Pecite medenjake u pećnici na 180 – 8 do 10 minuta, tj. dok ne dobiju rumenu boju. Potrebno im je kratko vrijeme pečenja, pa ih povremeno provjeravajte kako ne bi zagorjeli.

Dekoracija: Kad se medenjaci ohlade, slijedi kreativni dio – ukrašavanje. Napravite glazuru od 200 g šećera u prahu i 2 žlice tople vode. Šećer u prahu dodajte u zdjelicu. Vodu dodajte postupno i miješajte dok ne dobijete glatku smjesu. Glazura za medenjake ne treba biti ni rijetka ni gusta. Gustoću možete provjeriti tako da na ohlađen medenjак izlijete trećinu žličice i čekate par minuta. Ako se glazura zadržala na medenjaku, smjesa je dovoljno gusta. Glazuru možete doraditi. Ako je gusta, dodajte malo vode. Ako je rijetka, dodajte malo šećera.

BOŽIĆNA PŠENICA

I danas se čuvaju mnogi običaji koji se povezuju s pripremanjima za Božić i održavaju u razdoblju iščekivanja Isusova rođenja. Takav je običaj sijanje božićne pšenice na dan svete Lucije, 13. prosinca. Pšenica simbolizira život, obnovu i plodnost, a običaj sijanja povezan je sa Svetom obitelji i njezinim bijegom pred Herodovim vojnicima. Josip i trudna Marija bježali su pred vojnicima, a na putu su naišli na težaka koji je u to vrijeme sijao pšenicu. Marija ga je zamolila da vojnicima, kad se pojave, kaže da su oni tim putem prošli kad je on sijao pšenicu. Dogodilo se to da je pšenica, dok je vojska stigla, čudesno izrasla. Zbog toga je potjera prekinuta. Sveta Lucija zaštitnica je ratara, duhovnih i tjelesnih slijepaca, lađara, staklara, pisara, krojača i vratara. Oko pšenice se stavlja crvena traka za koju se vjeruje da štiti ukućane od uroka, a u sredinu ide svijeća za koju se vjeruje da donosi svjetlo u život.

Ako želite da vam pšenica bude gusta, lijepa i zdrava, morate paziti da vam sjemenje stalno bude vlažno kako bi se potaknulo klijanje. Posijati je možete tako da kao podlogu upotrijebite mokru vatu ili tanki sloj zemlje. Rasporedite pšenicu po podlozi pa je dobro pošpricajte vodom. Zatim prekriti posudu plastičnom folijom dok ne počne klijati, ali svako malo je špricajte vodom kako bi sjeme konstantno bilo vlažno. Kad pšenica lijepo naraste, podrežite je škarama da izgleda ljepše, a oko nje omotajte crvenu traku i stavite svijeću. Pšenica će biti lijep ukras božićnog stola. Nakon blagdana pšenicu izvadite iz posude i stavite negdje u prirodu – životinjicama će poslužiti kao hrana.

Večer hrvatske gastronomije i narodne glazbe

Hrvatska samouprava Velike Kaniže 8. studenoga priredila je Večer hrvatske gastronomije i narodne glazbe. O tradicionalnoj prehrani pomurskih Hrvata, odnosno o tome koje se jelo kuhalo za razne prigode, govorila je umirovljena učiteljica i čuvarica pomurske baštine Jelica Mihović Adam iz Serdahela. Razna jela za degustaciju pripremile su žene iz Kerestura, Mlinaraca, Serdahela i Velike Kaniže. Nakon kušanja raznih tradicionalnih jela priređena je plesaćnica pod vodstvom učitelja i glazbenika Ivana Magdića uz glazbenu pratnju Tamburaških sastava „Stoboš” i „Mužikaj”. Presentaciju jela obojio je pjevanjem pjesama o jelu i vinu Hrvatski pjevački zbor Velike Kaniže. Jela, kuharice te sve prisutne blagoslovio je župnik iz Goričana Josip Drvoderić.

Jelica Mihović Adam govorila je o tradicionalnim jelima pomurskih Hrvata

Žene iz Kerestura predstavile su cicvaru, krpice i kuglof

Sudionike večeri pozdravile su Marija Vargović, ponovno izabrana predsjednica Hrvatske samouprave Velike Kaniže, i Tünde Štejer, novoizabrana vijećnica. Predsjednica je posebno zahvalila mnogobrojnim mladima koji su se odazvali pozivu jer je glavni cilj programa kaniške hrvatske samouprave da ih okuplja i da za nekoliko godina nastave rad. Glavna tema susreta bila je tradicionalna pomurska gastronomija s kojom mladi nisu toliko upoznati. Naime, mladi u današnjim modernim vremenima najviše vole brzu hranu i ni ne slute koliko su ukusna jela njihovih prabaka i kako se lako pripremaju.

„Kaj su naši stari jeli” bio je naslov predavanja o gastronomiji pomurskih Hrvata, a o njoj je govorila Jelica Mihović Adam. Ona kao supruga, mama i baka rado za svoju obitelj kuha i starija jela koja je naučila od svoje mame. „Stari su jeli kaj su imali, jer tad su bila mnogo teža vremena nego sada, ali su se i zdravije hranili jer su sami proizvodili što im je trebalo za kuhinju. Radovali su se svemu što su imali. Pravili su jednostavna jela kao što je šterc, žličnaki, krpice... Meso su rijetko

Pleše se kolo

jeli, nije bilo hladnjaka, pa su pravili meso u lojdrici. Ribu su pekli kada bi je uspjeli loviti na Muri. Pekli su turkišu i domaći kruh. Ne sjećam se da sam ikad bila gladna. Kruha i masti uvijek je bilo, pa ako ništa drugo, jeli smo masni kruh”, kazuje Jelica o nekadašnjim vremenima. Na prezentaciji je predstavila što se kuhalo odnosno što se jelo za određene blagdane. Naprimjer za fašnik su se pekale fanjke, u korizmi se kuhala juha od suhog

voća, što se jelo kad se išlo na polje raditi, što su obično jeli za doručak, što je bio objed i večera. Uz predavanje, naravno, nije izostalo ni kušanje raznih jela. Na stolu je bila hajdina, cicvara od kukuruznog i pšeničnog brašna, mlinci, črleno zeće, družgani grah, kuglof, babini kolači, kuržnača, krpice, dedele. Sve su to pripremile vrijedne žene: Eržika Selek, Ana Pokecz, Anđelka Pannai, Žuža Pavlicz, Margita Horvat, Jelica Mihović Adam, Marija Vargović i kuharice iz kuhinje Mjesne samouprave Serdahela. Dok su se jela kušala, Eržika Selek objasnila je kako pravi cicvaru: „Denem kiselo mleko, al kefiru, jedno jajce, malo mašča, melo, pak se zmešam, namastim tepsiju, pak se zlejem v tepsiju, gore nalijem vrhnje, pak malo mašću, pak more iti v pečnicu. To je brzo gotovo i mlajšina rado je.”

Omiljena mazanica iz Mlinaraca

Mnogima su bile najomiljenije krpice ili mlinci. To se može jesti i kao čips, pričali su mladi, no hoće li ubuduće to jesti umjesto popularnog čipsa, to je već upitno.

Nakon degustacije Ivan Magdić pozvao je okupljene na ples. Učili su se koraci pomurskih bunjevačkih i makedonskih plesova. Rado su se uključili u kolo i mladi i stariji i veselili se zajedničkom plesu. Mnogi su izrazili želju da se plesaćnica ponovi. Uz program je uređena mala izložba glinenih posuda.

Beta

„Dobro došli, naši mili gosti“

Festival hrvatskih folklornih društava u Pečuhu „Dobro došli, naši mili gosti“ u organizaciji KUD-a „Tanac“ ove je godine održan 21. rujna. Festival je 2017. godine obilježio dvadesetu godišnjicu održavanja. Prvi je festival održan davne 1995. godine. Tijekom svih tih godina i desetljeća, zahvaljujući upravo voditelju KUD-a „Tanac“ i članovima KUD-a, ulicama i trgovima Pečuha prošetalu se mnoštvo hrvatskih folkloriša iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, sa svih strana. Taj međunarodni festival prenosio je ne samo dobar glas KUD-a „Tanac“ nego i saznanja o Hrvatima u Pečuhu i Mađarskoj, hrvatskoj narodnoj nošnji u Mađarskoj, hrvatskim etničkim skupinama, pjesmi, plesu, kulturi i tradiciji. Prenosi to i danas.

Ovogodišnji jednodnevni međunarodni festival „Dobro došli, naši mili gosti“ održan je u sklopu programa „A Tanuló Város Fesztivál“. Na festival su pozvani KUD „Matija Antun Relković“ iz Davora iz Republike Hrvatske, KUD „Mohač“ iz Mohača, Orkestar „Biseri Drave“ iz Starina, Orkestar „Radost“ iz Mohača, a na festivalu je kao domaćin sudjelovao i KUD „Tanac“ s odraslom i dječjom skupinom. Nakon okupljanja u kasnim poslijepodnevним satima povorka folkloriša krenula je mimohodom do Trga Jókai, gdje su svi zajedno zaplesali kolo i predstavili se znatijeljnim prolaznicima.

Slijedio je nastup folklornih društava na pozornici dvorane Gimnazije „Ciszterci Nagy Lajos“. Goste je u ime organizatora pozdravio voditelj KUD-a „Tanac“ József Szávai, a među njima i generalnog konzula Dragu Horvata sa suradnicima. Nakon nastupa fol-

Na Trgu Jókai

Kolo

klornih društava slijedila je plesačnica i druženje. Članovi udruge Tanac na čelu sa svojim predsjednikom i umjetničkim voditeljem Józsefom Szávaijem, kao i svake godine, imali su pune ruke posla, ali su se i ovoga puta pokazali kao izvrsni domaćini, reći će sudionici festivala. Od ranog jutra čekali su se gosti, s njima se išlo u razgledavanje Pečuha i njegovih kulturnih znamenitosti, brinulo se o smještaju, odmoru, sendvičima, večeri, družilo se i razgovaralo.

Festival koji je utemeljen radi prikazivanja bogatstva hrvatskih narodnih običaja u višekulturnoj sredini kao što je južna Mađarska prikazuje narodne običaje, plesove i pjesme, ali također i okuplja i povezuje.

Branka Pavić Blažetin • Foto: József Szávai

SEDMI KONGRES HRVATSKIH POVJESNIČARA

Kako donose službene stranice Filozofskoga fakulteta u Osijeku (www.ffos.unios.hr), na Filozofskom fakultetu u Osijeku od 25. do 28. rujna u suorganizaciji Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti, Društva za hrvatsku povijesnicu, Filozofskog fakulteta u Osijeku i Hrvatskoga instituta za povijest – Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavanskom Brodu održan je Sedmi kongres hrvatskih povjesničara s krovnom temom „Zemlja“. Na kongresu koji se održava svake četiri godine sudjelovalo je gotovo 300 izlagača iz različitih dijelova Republike Hrvatske i inozemstva. Bili su podijeljeni u 38 tematskih sekcija, a u svojim istraživanjima prikazali su različita značenja

pojma zemlja u historiografiji te drugim društvenim i humanističkim znanostima.

Sekcije su se bavile različitim poimanjem zemlje od staroga vijeka do suvremene povijesti. Bile su usmjerene na odnos društva, kulture i zemlje, sekcije poput Stare povijesti, Obilježja političke kulture u Vojnoj krajini, Umjetnosti u društvu od sredine 19. stoljeća do danas, Kulture sjećanja, Hrvatsko i europsko srednjovjekovlje, Marginalne društvene skupine u 19. stoljeću, Povijest 20. stoljeća te Zemlja – etnološki kulturno-antropološki fenomen. Tematski su se proučavale ekonomske i društvene povijesti od staroga vijeka do moderniteta u sekcijama Percepcije teritorija u srednjovjekovnoj Hrvatskoj, Bosni i Srbiji, Politika i gospodarstvo u „dugom“ 19. stoljeću te Zadrugarstvo. Na

kongresu su sudjelovali i povjesničari iz Mađarske. Dinko Šokčević u sekciji Crkvena povijest održao je predavanje „Predodžba o biskupu Josipu Jurju Strossmayeru u mađarskoj javnosti s posebnim obzirom na 1905. godinu“, a Szabolcs Varga imao je predavanje u dvjema sekcijama. U sekciji Crkvena povijest održao je predavanje „Biskupi bez biskupije. Srijemski biskupi u ranom novom vijeku“, a u sekciji Rani srednji vijek predavanje „Hrvatska zemlja u jugoistočnom Prekodunavlju u 17. i 18. stoljeću“. Tijekom održavanja Kongresa predstavljeno je 14 novoobjavljenih knjiga i zbornika radova. Među ostalima predstavljena je knjiga Ivone Šego-Marić „Hrvatska politika u Bosni i Hercegovini 1878. – 1918. Državnopravne teme i pitanja“, Mostar: Sveučilište u Mostaru, 2024.

IV. NARODNOSNI GASTROFESTIVAL U VECSESU

U okviru XXII. Kupusijade u Vecsésu 21. i 22. rujna održan je IV. Narodnosni gastrofestival. Kako je na otvorenju priredbe uz ostalo naglasio državni tajnik Ureda premijera za vjerske i narodnosne odnose Miklós Soltész, sav prihod od prodaje pripremljenih tradicionalnih gastronomskih specijaliteta ponudili su njemačkoj narodnosnoj školi i dvama narodnosnim vrtićima.

Državni tajnik Soltész

Državni tajnik Soltész kod šatora slovenske narodnosti

Državni tajnik Soltész ujedno je zahvalio gradu što je pokrenuo dostavu hrane onima koji sudjeluju u obrani od poplava. Dodao je da sa sudionicima festivala Državno tajništvo šalje i više od 500 porcija hrane za radnike na branama.

Na narodnosnoj smotri gastronomije 13 narodnosti Mađarske predstavilo je svoju tradicionalnu kuhinju. Kuharski timovi pripremali su svoja nacionalna jela na autentično opremljenim štandovima i u izložbenoj kuhinji.

Posjetitelji festivala mogli su kušati okuse različitih krajojlika i kultura iz zemalja Karpatskog bazena, Balkana, istočne i srednje Europe, pa čak i iz Armenije. Uz degustacije manifestacija je nudila brojne zabavne sadržaje, koncerte, nastupe folklornih skupina i plesačnicu.

Hrvate u Mađarskoj predstavljala je ekipa bajskog Kulturnog centra bačkih Hrvata predvođena ravnateljem Mladenom Filakovićem. U ekipi su još bili zamjenica ravnatelja Eszter Bogárdi i Slaven Szabó, a

Hrvatski šator

BATINA – U Batini su 12. listopada održane 24. Berbene svečanosti u Batini u organizaciji DZMH Udruge Batina. Nakon okupljanja ispred Vatrogasnog doma povorka je krenula kroz selo. U središtu naselja priređen je sajam domaćih proizvoda. Nakon zajedničkog čardaša u središtu sela održan je kulturno-umjetnički program na otvorenom. Na priredbi je sudjelovao i mohački KUD „Zora“, koji vodi Stipan Daražac, te pečuška muška skupina „Vivat Bacchus“.

pripremali su pravu bačku riblju čorbu. Za dobro raspoloženje pobrinuli su se članovi Tamburaškog orkestra „Bačka“. Štand Hrvata u Mađarskoj posjetili su državni tajnik Miklós Soltész i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban.

S. B.

Foto: Facebook

TJEDNIK HRVATA U MAĐARSKOJ

HRVATSKI glasnik

PRETPLATITE SE NA HRVATSKI GLASNIK!

14.560 FT

megrendeles@croatia.hu

Godišnja pretplata od 1.01.2025. do 31.12.2025.
(52 broja)